

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

2 - '94

Tien jaar orgel in de Lambertuskerk

Als U een bezoek zou brengen aan de prachtige St.Lambertuskerk in Wouw, mag U het magnifieke orgel niet missen. Het is niet geplaatst op een koorzolder, maar vóórin de kerk, links van het altaar, gebouwd. En het is alweer tien jaar geleden, dat het plechtig in gebruik is genomen. Al bij de ingebruikname werd de schitterende klank geroemd en in het afgelopen decennium heeft het ook bij vele concerten veel liefhebbers muzikaal genot bezorgd. Bovendien is uit vele omringende landen sterke belangstelling voor het geslaagde concept gebleken.

Het is na tien jaar zeker de moeite waard om eens stil te staan bij de voorgeschiedenis van het orgel, waarbij U de nodige verrassingen te beurt zullen vallen. Er zal in Wouw wel niemand te vinden zijn, die daar zoveel van af weet als de auteur van onderstaand artikel, dr.Kemperman. Als voorzitter van de destijds opgerichte Stichting Orgelfonds was hij uiteraard ten nauwste betrokken bij de realisatie van het nieuwe kerkorgel in 1984.

De redactie is erg blij dat hij bereid bleek om met name de historie rondom de financiering eens goed uit de doeken te doen omdat, naar wij aannemen, veel mensen deze geschiedenis niet kennen. Al met al bleek de weg naar het bijeenbrengen van de benodigde gelden er een vol angels en valkuilen.

Maar wij laten de auteur nu graag zelf aan het woord.

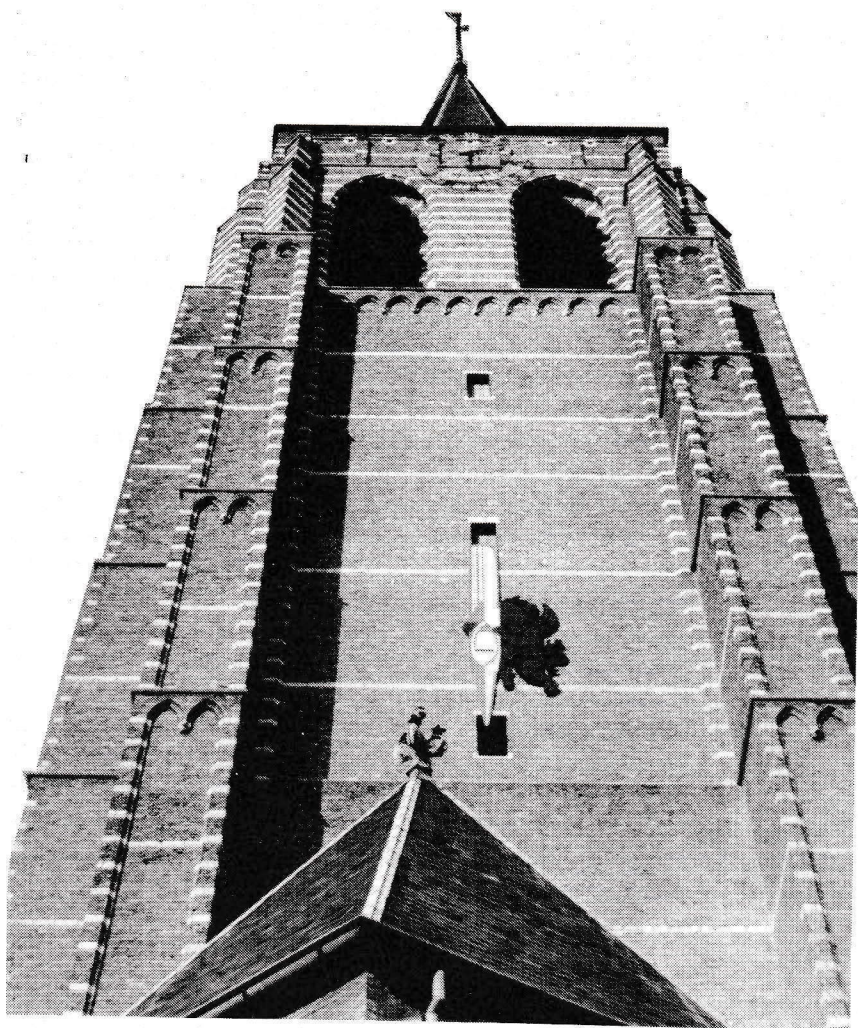
Begin.

Als vertrekpunt moge dienen dat bij de herbouw van de volledig verwoeste kerk - in de jaren '46 tot en met '52 - de middelen ontbraken om tegelijk ook een orgel te bouwen naar de maat en allure van dit kerkgebouw. Uiteraard was de herbouw van de kerk prioriteit nummer

**GEEF
WOUW
EEN
STEM**

Het logo van de Stichting Orgelfonds Wouw, ontworpen door Kees Keijzer.

Het logo van de Stichting Orgelfonds Wouw op de kerktoeren tijdens de actie "Geef Wouw een stem". (Foto: collectie dr. E. Kemperman).

één en moest men voor wat een orgel betreft wel volstaan met een zeer eenvoudige voorlopige oplossing. Het is overigens bewonderenswaardig, dat men naast de letterlijk torenhoge problemen waarvoor men stond toch ook hiervoor nog ruimte wist te vinden!

Het was meer een apparaat dan een instrument en noopte voortdurend tot repareren en improviseren, reden waarom de beide kerkmusici, de heren Jan Walraven en Guust Siebelink, eind zeventiger jaren, bij het kerkbestuur gingen aandringen op de aanschaf van een goed instrument. Er werd een tweedehands orgel van bescheiden omvang gekocht. Dit bracht tijdelijk enig soelaas, maar het werd steeds duidelijker, dat er een definitieve oplossing gezocht diende te worden.

Bij de officiële ingebruikname van de concertzaal 'In den Wouwdfluit' werd wederom de wens geformuleerd, de kerk het orgel te geven waar zij mee gesierd zou zijn, waarmee aan haar akoestische kwaliteiten kon worden voldaan. Ditmaal sloeg de idee aan. Pastoor P. Berende en wijlen burgemeester P. Sanders werden op het podium genodigd en kregen als symbool van de diep gekoesterde wens een geciseleerde orgelpijp aangeboden, wellicht mede bedoeld als 'geheugensteuntje'.

Zij op hun beurt hebben enkele mogelijke kandidaten uitgenodigd de zaak ter hand te nemen. Zo kwam een comité tot stand dat een poging wilde ondernemen. Een enorme uitdaging! Het moest - 35 jaar na verwoesting - de bekroning worden en de voltooiing van de restauratie van de Sint Lambertuskerk.

Steun.

Er werd uitvoerig advies ingewonnen van een aantal deskundigen en aan de hand daarvan een streefplan opgemaakt, om zicht te krijgen op de omvang van de taak die men zich gesteld had.

Een tweede belangrijke stap was de oprichting van de 'Stichting Orgelfonds Wouw' als juridische basis voor het streven een orgel te doen bouwen dat OOK geschikt zou zijn voor concerten, te plaatsen in wat een nationaal monument is en zich voor dat doel akoestisch zeer

De orgelkas tijdens de opbouw in de kerk. (Foto afkomstig uit "Wouw heeft zijn stem!").

leende: de Sint Lambertuskerk te Wouw. Het oogmerk was op deze manier steun te verwerven uit 'externe' bronnen, omdat Wouw alléén niet in staat kon worden geacht, een project van dergelijke omvang geheel uit eigen middelen te realiseren.

Het stichtingsbestuur herbergde personen uit vele maatschappelijke geledingen, opdat zoveel mogelijk mensen zich daarin vertegenwoordigd zouden weten. De initiatiefgroep die het dagelijks bestuur op zich nam bestond uit wijlen de heer P. Goderie, vice-voorzitter, de heer P. Buijs, secretaris, de heer J. Paymans, penningmeester en ondergetekende, E. Kempermans, die het voorzitterschap kreeg toebedeeld. Op uitnodiging van dit dagelijks bestuur traden toe de dames B. van der Heijden- Van Merode, P. Kerstens-Maas en A. Maas-de Kok, en de heren pastoor P. Berende, Th. Joachems, wijlen C. Keijzer, wijlen M. van Merode, P. Michielsen, P. Musters, wijlen P. de Regt, mr. A. Rombouts, wijlen A. den Rooyen, A. Siebelink, B. Slock, J. Walraven en Alph. van Woerkom.

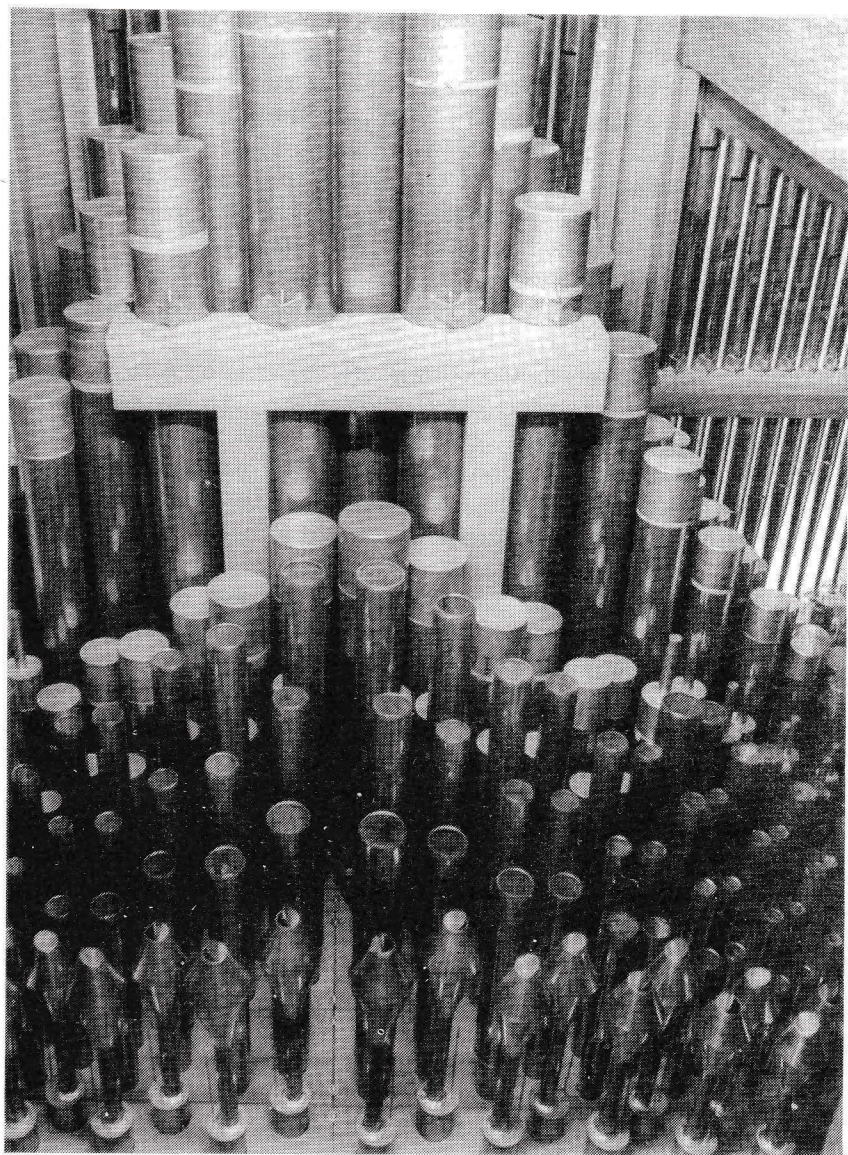
De volgende stap was: de bereidheid tot deelname in de eigen gemeenschap te peilen, voordat eventueel getracht kon worden die andere bronnen aan te boren.

Zo werd op de 35ste 'verjaardag' van de vernieling van de kerk een publicitair goed voorbereide huis-aan-huis actie gehouden op zaterdag 27 oktober 1978. Het werd een groot succes, er werd die avond f 60.000,-- bijeengebracht. Dit wel zeer positieve antwoord vond spoedig aanvulling door een anonieme gift van f 10.000,--, een enorme aanmoediging!

Een kelk, geschonken door pastoor Van Arendonk toen hij Wouw verliet, bracht f 8.900,-- op.

Aartsengel.

Een historische anecdote die alles te maken heeft met diezelfde oorlog waaraan de Sint Lambertuskerk ten onder ging wil ik hier niet onvermeld laten. Op de boerderij van mijn ouders in de Gelderse Achterhoek, dicht bij de grens, werd in september 1944 ten gevolge van de strijd rond Nijmegen/Arnhem een veertigtal vluchtelingen uit

Een deel van de orgelpijpen van het bovenwerk (manuaal II). (Foto: collectie dr. E. Kemperman).

41

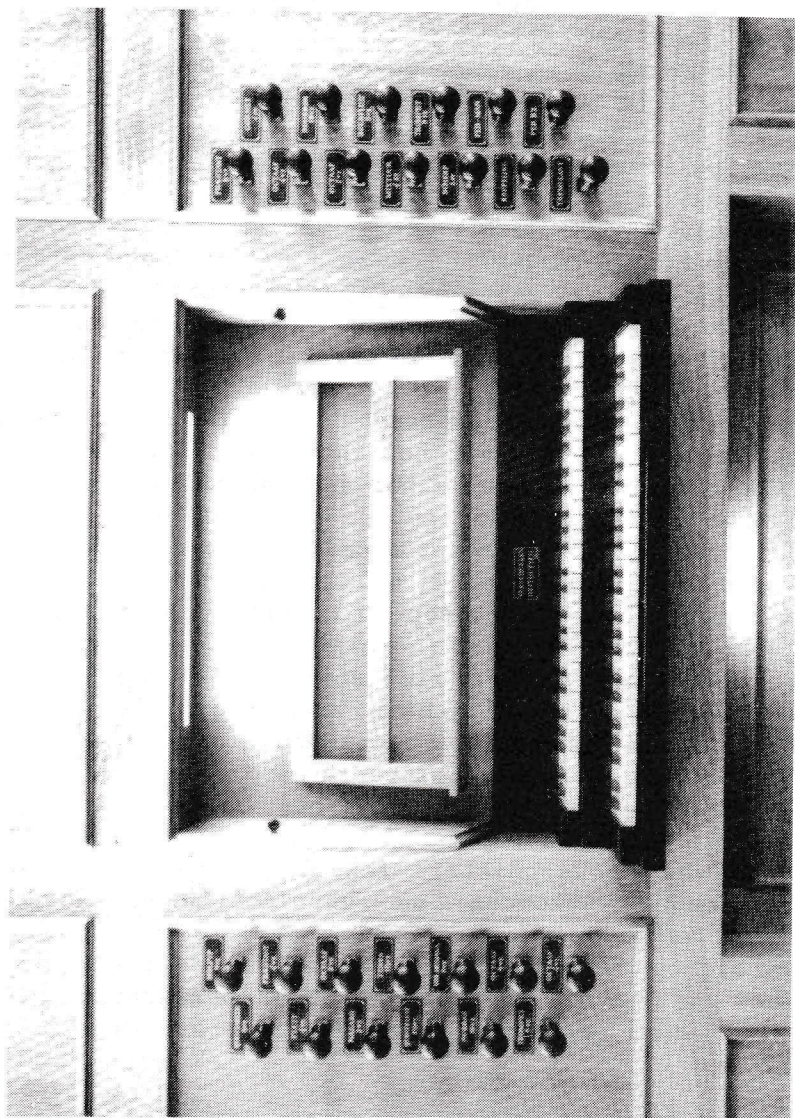
Noord-Limburg en de Betuwe opgevangen. Onder hen waren zeven zusters van Huize Sint Catharina te Bergen op Zoom, gevlucht uit hun ziekenhuis in Lobith. Ook voor haar werd plaats ingeruimd en zij hebben er tot na de bevrijding in het voorjaar van 1945 een gastvrij onderdak genoten. Daarbij was - hoe bestaat het - zuster Isabella die de wijkverpleging in Wouw en omstreken jarenlang mede heeft verzorgd! De zusters van "'t Katrientje" hebben immers deze zorg in 1922 op zich genomen, waartoe zij de 'Oude Pastorie' in de Bergsestraat betrokken.

Deze historische banden van de zusters met Wouw en daarnaast vorenstaande gebeurtenissen uit de evacuatie-tijd leken voldoende grond voor een bede om hulp. Pastoor Berende en ondergetekende hadden een zeer plezierig onderhoud met de overste, die van de genoemde feiten nog haast beter op de hoogte bleek te zijn dan ikzelf. Zij beloofde de zaak in haar bestuur te bespreken. Toen zij na een weekje opbelde met de mededeling dat wij 'n bijdrage mochten tegemoet zien van f 10.000,- heb ik maar tegen haar gezegd dat zij geen engel was maar een aartsengel! (De Gelderse Achterhoek hoort immers onder het Aartsbisdom!) Er was dus in de barre oorlogswinter '44-'45 al een stukje fundament gelegd voor ons orgel. Kostbare herinnering!

Vervolgens kende de Rabobank ons een vorstelijke bijdrage toe van f 25.000,-- en stelde het kerkbestuur de verkoopwaarde van het aanwezige orgel - geschat op f 25.000,-- in het vooruitzicht.

Telebingo.

Er was nu een stevige financiële basis gelegd en daarmee de mogelijkheid geschapen om ook elders steun te werven. De penningmeester van de Stichting Orgelfonds - de heer Jan Paymans - attendeerde ons bestuur op een kranteberichtje, dat er voor de tweede maal een serie 'Telebingo' zou worden uitgezonden, een televisiespel om fondsen te verwerven voor diverse doeleinden. Eén van die doeleinden zou zijn: ondersteuning van culturele initiatieven. Wij hebben met bekwame spoed het bestuur van 'Bingo

Een opname van de speeltafel. Links de groep registers voor het Bovenwerk en Pedaal; rechts de registers voor Hoofdwerk en de koppels. (Foto: Vakfotografie Toon Mol).

Nederland' per brief geïnformeerd over onze doelstelling, onze inspanningen tot dan toe en de resultaten, alsmede het streefbedrag dat ons voor ogen stond. Om kort te gaan: het antwoord was dat wij een bijdrage mochten tegemoet zien van ongeveer f 140.000,=.

Het is moeilijk je eigen ogen te geloven als men zo'n brief bij de ochtendpost vindt!

Om begrijpelijke redenen werd een dergelijk bedrag niet aan de stichting uitgekeerd, maar 'geparkeerd' bij het Prins Bernhard Fonds, het landelijk overkoepelend orgaan van de provinciale Anjerfondsen en door dat fonds belegd ten behoeve van onze stichting. Uit dat tegoed werden in de bouwfase termijnrekeningen van de orgelbouwer betaald, na door het bestuur van de stichting te zijn gefiatteerd.

Er kwam land in zicht, maar tussen het thans beschikbare budget en de kostprijs van het instrument dat ons voor ogen stond gaapte nog een kloof van een halve ton.

Ampel touwtrekken om dit laatste obstakel te ruimen - als dit niet zou lukken moest alsnog voor een bescheiden opzet gekozen worden - trok tenslotte Anjerfonds Noord Brabant over de streep. Dit echter pas nadat de Commissaris van de Koningin als voorzitter, vergezeld van enkele bestuursleden, zich door ons ter plekke had laten informeren en blijkbaar zich ervan had laten overtuigen, dat de Sint Lambertuskerk waardig was het orgel te krijgen waarnaar gestreefd werd. Een toekenning van f 45.000,-- was het resultaat, en de Stichting Zomerzegels sloot de rij met f 7.500,--.

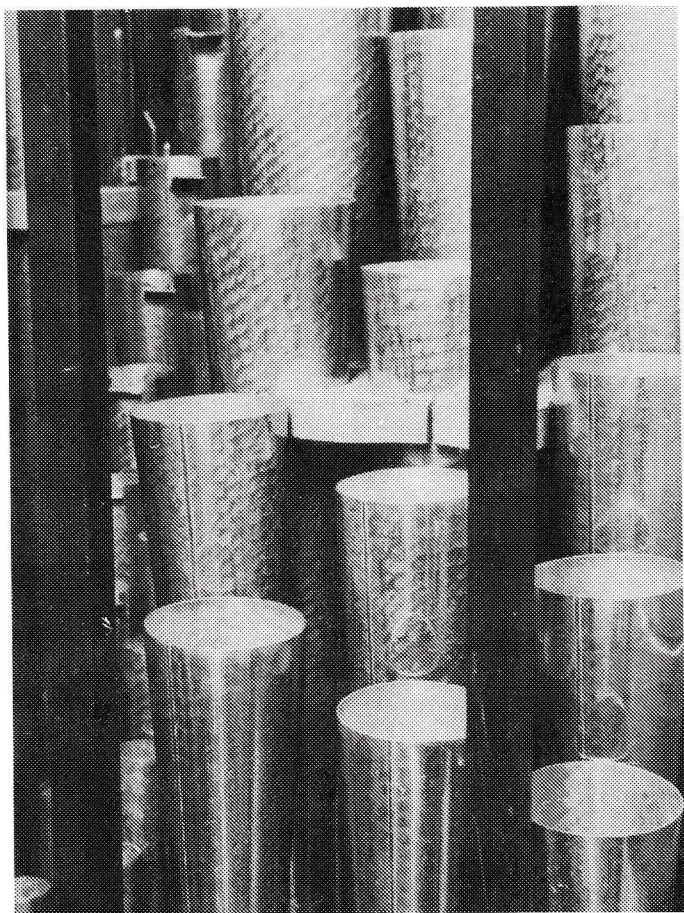
Op basis van de beschikbare fondsen en te verwachten renteopbrengsten konden nu verplichtingen worden aangegaan en de onderhandelingen met de orgelbouwer worden afgerond. In januari 1982 werden de contracten getekend en met een feestelijke dronk bekrachtigd. De opdracht werd verleend aan Verschueren Orgelbouw Heythuysen.

Opus 1000.

In de periode van twee jaren die nu volgde leek er niet veel te gebeuren, in feite werd echter één van de

Een deel van de orgelpijpen van het Vox Humana register die een typerende kegelvormige kop hebben. (Foto afkomstig uit "Wouw heeft zijn stem!").

Een opname van het pijpwerk van het Hoofdwerk tijdens de opbouw. (Foto afkomstig uit "Wouw heeft zijn stem!").

4

belangrijkste facetten van het project uitgewerkt, te weten het zeer nauwkeurig in kaart brengen van een welhaast eindeloze reeks van technische gegevens die bepalend zouden zijn voor het eindresultaat. Besloten was nl. een instrument te bouwen in de stijl en de sfeer van een 'zeer belangrijke periode in de Nederlandse Orgelgeschiedenis' zoals onze adviseur Hans van der Harst het formuleerde, de 17e eeuw. Daartoe moest veel historisch onderzoek gedaan worden, hetgeen een flink stuk extra tijd kostte.

Het orgel kreeg van zijn bouwer het werknummer 'Opus 1000' mee. Het was weliswaar nog niet precies het 1000ste exemplaar dat sedert 1891 in het atelier van Verschuieren was gebouwd, het predicaat weerspiegelt echter de allure en het voorname karakter, in dit instrument nagestreefd en gerealiseerd.

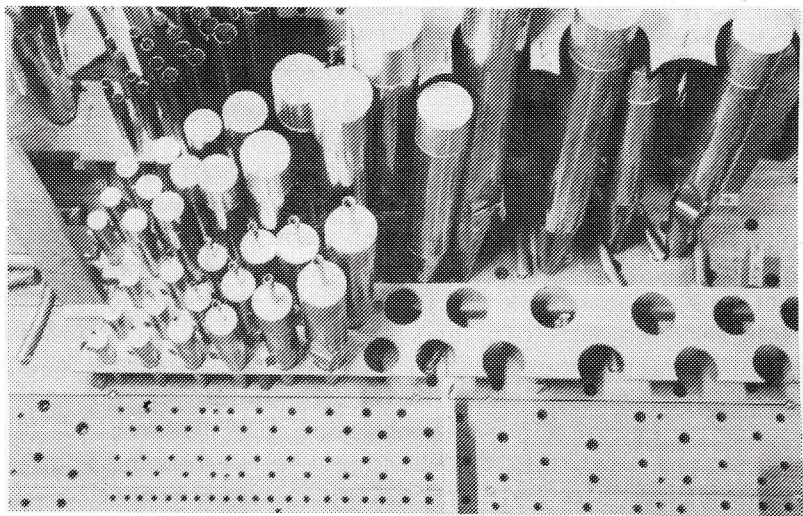
Logo.

Het logo dat de actie destijds begeleidde was een engeltje met een orgelpijp, vergezeld van het motto 'Geef Wouw een Stem', ontworpen door Kees Keyzer. Bij de inauguratie in mei 1984 kon geschreven worden: Wouw heeft zijn stem. Het ligt in de bedoeling van het stichtingsbestuur dit nog eens nadrukkelijk onder de aandacht te brengen als in oktober het laatste concert van de cyclus 1994 komt te staan in het teken van het tweede lustrum. Wij willen ieder die indertijd heeft bijgedragen aan de totstandkoming van dit orgel en verder allen die belangstelling hebben uitnodigen dit concert bij te wonen. En wel: gratis.

Ik spreek de oprechte hoop uit dat deze voorname stem tot in lengte van jaren een waardige bijdrage mag leveren tot luister van de liturgische vieringen en evenzeer ons en velen na ons bij concerten tot vreugde zijn.

Wouw, mei 1994.

dr.E.Kemperman.

De kenmerkende vorm van de pijpen van het Trompet-register van het pedaal van het Verschuieren-orgel uit de St. Lambertuskerk te Wouw. (Foto afkomstig uit "Wouw heeft zijn stem!").

Technische gegevens van Orgel te Wouw. Orgelbouw L.Verschueren 1984.

Dispositie:

Hoofdwerk

Bourdon	16
Prestant	8 e kl dubbel
Roerfluit	8
Octaaf	4
Octaaf	2
Mixtuur	2 4 sterk
Scherp	1 3 sterk
Cornet	4 4 sterk
Trompet	8 metalen stevels

Bovenwerk

Holpijp	8
Quintadeen	8
Prestant	4
Open fluit	4
Nasard	2 2/3
Octaaf	2
Terts	1 3/5
Fluit	1 1/3
Vox Humana	8
Tremulant	

Pedaal

Subbas	16
Prestant	8
Octaaf	4
Trompet	8

Gebruikelijke koppelingen. Toonhoogte 440.
Stemmming naar Werckmeister - III.

In het front zijn alle pijpen sprekend en komen van de drie Prestanten uit Pedaal, Hoofdwerk en Bovenwerk. De drie Tongwerken zijn vervaardigd in de laat 17e eeuwse Hollandse traditie: metalen stevels en koppen en zonder belering.

Kerkhof slikken

Hildernisse en